

Dosarul nr. 2ra-275/19

prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani (Nina Arabadji)
instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (Natalia Simciuc, Ion Țurcan, Iurie Cotruță)

DECIZIE

13 martie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

În componență:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Valeriu Doagă
Galina Stratulat
Iurie Bejenaru
Dumitru Mardari
Mariana Pitic

examinând recursul declarat de Oleg Catană,

în cauza civilă intentată la cererea depusă de Dana Oprea (Catană) împotriva lui Oleg Catană cu privire la recunoașterea dreptului de proprietate personală asupra bunurilor imobile, partajarea averii comune în devălmășie a soților și compensarea cheltuielilor de judecată, și

la cererea reconvențională depusă de Oleg Catană împotriva Danei Oprea (Catană) cu privire la recunoașterea bunurilor ca proprietate comună în devălmășie pe cote-părți egale, partajarea în natură, prin ieșirea din indivizibilitate a bunurilor aflate în regim de proprietate comună în devălmășie, includerea în bunurile comune și partajarea mijloacelor bănești aflate pe contul bancar și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 17 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a respins apelul declarat de Oleg Catană și s-a menținut hotărârea din 27 decembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, prin care s-a admis acțiunea depusă de Dana Oprea (Catană) și s-a admis parțial acțiunea reconvențională depusă de Oleg Catană,

constată:

La 19 septembrie 2012, Dana Oprea (Catană) a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Oleg Catană cu privire la recunoașterea dreptului de proprietate personală asupra bunurilor imobile, partajarea averii comune în devălmășie a soților și compensarea cheltuielilor de judecată (vol. I, f.d. 1-3).

În motivarea acțiunii a menționat că, la 25 august 2006, a înregistrat căsătoria cu Oleg Catană, care a fost desfăcută prin hotărârea din 17 ianuarie 2012 a Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău, și înregistrată la 21 februarie 2012.

De asemenea, reclamanta Dana Oprea (Catană) a relevat că înaintea încheierii căsătoriei a agonisit avere proprietate personală, și anume bunul imobil identificat prin numărul cadastral xxxxx care a fost dobândit în baza contractului nr. 100/B-4-E din 09 noiembrie 2004 și achitat în patru rate: la 09 noiembrie 2004,

în sumă de 3 906 de dolari SUA (echivalentul a 48 768 de lei); la 15 noiembrie 2004, în sumă de 13 571 de dolari SUA; la 10 mai 2006, în sumă de 13 593 de dolari SUA (echivalentul a 176 827,25 de lei); la 07 august 2007, în sumă de 7 767 de dolari SUA.

La fel, a invocat că și încăperea izolată – garajul cu numărul cadastral xxxxx, cu suprafața totală de 25,0 m.p., amplasat în secția „A” la etajul -1 în blocul din xxxxx, este proprietate a sa personală. Or, acesta a fost dobândit în baza contractului nr. 15/ A-21-(-1) din 12 august 2005, pentru care a achitat, la 12 august 2005, suma de 1 000 de dolari SUA (echivalentul a 12 579 de lei).

Din motive necunoscute, fostul soț Oleg Catană figurează în calitate de coproprietar al acestor bunuri imobile, deși contractele au fost semnate doar de Dana Oprea (Catană), precum și ratele de cumpărare au fost achitate de către ea din veniturile personale, Oleg Catană necontribuind la investițiile în procurarea acestora.

Distinct acestor circumstanțe, averea comună în devălmășie a soților, care a fost agonisită după încheierea căsătoriei este compusă din: debara, conform contractului nr.53/B-4-K din 16 ianuarie 2007, cu suprafața totală de 3,80 m.p., situată în secția „B” la etajul 4 în blocul din xxxxx, achitată la 16 ianuarie 2007, în sumă de 670 de euro (echivalentul a 11 305 de lei); și automobil de marcă și model xxxxx înregistrat la 11 februarie 2008 după Oleg Catană.

În această ordine de idei, reclamanta Dana Oprea (Catană) a solicitat admiterea acțiunii și:

- a recunoaște dreptul de proprietate personală asupra bunului imobil apartamentul nr. xxxxx

- a recunoaște dreptul de proprietate personală asupra încăperii izolate – garajul cu numărul cadastral xxxxx

- a partaja averea comună în devălmășie: debaraua, cu suprafața totală de 3,80 m.p., situată în secția „B” la etajul 4, în blocul din xxxxx, a câte ½ cotă-parte pentru fiecare, și automobil de marcă și model xxxxx a câte ½ cotă-parte pentru fiecare;

- compensarea din contul Oleg Catană a cheltuielilor de judecată.

La 28 noiembrie 2012, pârâțul Oleg Catană, reprezentat de avocatul Vitalie Popa, a depus cerere reconvențională împotriva Danei Oprea (Catană) cu privire la recunoașterea bunurilor ca proprietate comună în devălmășie pe cote-părți egale, partajarea în natură, prin ieșirea din indivizibilitate a bunurilor aflate în regim de proprietate comună în devălmășie și compensarea cheltuielilor de judecată (vol. I, f.d. 41-46).

În motivarea acțiunii reconvenționale a invocat că, deși căsătoria oficială a fost încheiată la 25 august 2006, cu Dana Oprea (Catană) s-au cunoscut în Italia în luna noiembrie 2002, iar în perioada octombrie 2003 – august 2006 au conviețuit împreună în relații de concubinaj, locuind în același apartament.

În timpul relației civile de concubinaj au dus o gospodărie comună și au avut un buget comun, procurând mai multe bunuri. Respectiv, au investit cu contribuția comună a ambilor în procurarea imobilelor litigioase.

În acest sens reclamantul în acțiunea reconvențională a menționat că, în perioada concubinajului cu Dana Oprea (Catană) au decis să contribuie împreună la construcția unei case care trebuia să devină locuința comună a viitoarei lor familii.

În acest scop, în vara anului 2004, Dana Oprea (Catană) a revenit în Republica Moldova. El, însă, la acel moment nu putea reveni în Moldova din motiv că nu deținea permisul de ședere în Italia. Astfel, Dana Oprea (Catană) a

convenind cu el în prealabil contractatul încheiat cu ÎM „Lovely House” SRL la 09 noiembrie 2004 de investiții în construcția unui apartament cu două odăi în blocul din xxxxx. Ulterior, peste un an, au decis să procure și un garaj în subsolul acestui bloc locativ, contractul de investiție fiind încheiat la 12 august 2005.

La fel, conform unei înțelegeri comune, au decis să investească în procurarea încăperii auxiliare – debara, în aceeași scara și la același etaj cu apartamentul, iar contractul a fost încheiat la 16 ianuarie 2007 de către sora sa Catană Tatiana, care a acționat în bază de procură în numele Danei Oprea (Catană).

Astfel, reclamantul în acțiunea reconvențională a indicat că, o parte din plățile pentru investițiile în construcția imobilelor nominalizate au fost făcute în timpul concubinajului, iar altele în timpul căsătoriei prin intermediul surorii sale Tatiana Catană sau direct de către Dana Oprea (Catană), însă toate mijloacele bănești au fost comune.

Spre exemplu, rata pentru apartament din 10 mai 2006 a fost vărsată de către sora sa Tatiana Catană, prin transfer bancar, iar rata pentru apartament din 07 august 2007 a fost efectuată după înregistrarea căsătoriei. La fel, și contractul privind procurarea încăperii auxiliare a fost încheiat după înregistrarea căsătoriei și și a fost semnat de către sora sa Tatiana Catană în numele Danei Oprea (Catană).

Respectiv, toate ratele pentru construcția imobilelor menționate supra se efectuau din banii agonisiți împreună și expediați din Italia în Moldova surorii sale prin intermediul persoanelor de încredere, care se întorceau în țară, rutieră sau transferuri bancare de tipul ”Get money to family”, fie direct din contul său bancar deschis la una din sucursalele băncii INTESA SANPAOLO. Toate plățile se acumulau pe conturile bancare ale surorii sale pentru ca ulterior să fie achitate ratele de investiții la datele scadente și altor necesități legate de aceste investiții. Astfel, toate achitățile se făceau fie prin intermediul surorii sale, fie de către unul din ei, în caz că se aflau în țară.

De asemenea, reclamantul în acțiunea reconvențională a evocat că, Dana Oprea (Catană), prin acțiunile sale, nu a negat că investițiile în construcția imobilelor sunt comune, ba din contra a întreprins acțiuni active ce dovedesc acest fapt. Or, la 04 septembrie 2006, aceasta a înaintat personal un demers ÎM „Lovely House” SRL prin care a solicitat modificarea contractului NR: 100/B-4-E din 09 noiembrie 2004 și a semnat acordul adițional nr. 12 privind modificarea numelui din textul contractului inițial din „Oprea Dana” în „Catană Dana”, invocând motivul căsătoriei.

Ba mai mult decât atât, construcția imobilelor în litigiu a fost finalizată în august 2007, actul de primire-predare a construcției apartamentului fiind semnat la 10 august 2007, pentru încăperea tehnică – garajul la 20 august 2007. Astfel, la 20 august 2007, toate trei imobile: apartamentul, încăperea tehnică – garajul și încăperea auxiliara – debaraua au fost înregistrate în Registru bunurilor imobile, aceasta fiind și data apariției și dobândirii dreptului de proprietate.

Respectiv, aceste bunuri sunt bunuri comune dobândite în timpul căsătoriei și sunt supuse regimului de proprietate comună în devălmășie a soților și împărțirea acestora urmează a se efectua în conformitate cu normele civile și cele din Codul familiei privind partajul bunurilor comune, în părți egale ale soților.

În această ordine de idei, Oleg Catană a solicitat admiterea acțiunii reconvenționale și:

- a recunoaște apartamentul nr. xxxxx ca proprietate comună în devălmășie a soților în părți egale, a câte ½ cotă-parte pentru fiecare;

- a recunoaște încăperea nelocativă (garaj) în mărime de 1,2% la subsolul blocului din xxxxx ca proprietate comună în devălmășie a soților în părți egale, a câte ½ cotă-parte pentru fiecare;

- a recunoaște încăperea nelocativă-auxiliară, cu suprafața totală de 3,2 m.p., situată în blocul din xxxxx, ca proprietate comună în devălmășie a soților în părți egale, a câte ½ cotă-parte pentru fiecare;

- împărțirea în natură, inclusiv prin ieșirea din indivizibilitate a bunurilor aflate în regim de proprietate în devălmășie a soților ce constau din: apartamentul xxxxx; încăperea nelocativă (garaj) în mărime de 1,2% la subsolul blocului din str. xxxxx; încăperea nelocativă-auxiliară, cu suprafața totală de 3,2 m.p., situată în blocul din xxxxx.

- compensarea din contul Danei Oprea (Catană) a cheltuielilor de judecată.

La 23 iunie 2016, reclamantul în acțiunea reconvențională Oleg Catană a depus cerere de majorare a cuantumului pretențiilor, solicitând suplimentar de a recunoaște ca proprietate comună în devălmășie a soților și bunuri ce urmează a fi partajate mijloacele financiare în sumă de 51 000 de lei, deținute pe contul bancar deschis pe numele Danei Oprea (Catană) la momentul inițierii procedurii de divorț, și anume august 2011; și partajarea banilor cu încasarea de la Dana Oprea (Catană) în beneficiul său a ½ din sumă, ceea ce constituie 25 500 de lei (vol. II, f.d. 31-32).

Prin hotărârea din 27 decembrie 2017 a Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani (vol. II, f.d. 125-126, 129-135 recto-verso) s-a admis acțiunea depusă de Dana Oprea (Catană);

s-au declarat ca proprietate personală a Danei Oprea (Catană) bunurile imobile, inclusiv încăperile cu modul de folosință locativă: apartamentul nr. xxxxx, și nelocativă – nr. parc. amplasată pe adresa xxxxx în drept de proprietate cu cota parte 1,20%;

s-au partajat bunurile proprietate comună în devălmășie a foștilor soți Oleg Catană și Dana Oprea (Catană) și li s-a determinat câte ½ cotă-parte ideală din: bunul imobil – încăperea nelocativă cu suprafața de 3,2 m.p., amplasată pe adresa xxxxx; și bunul mobil – automobilul de marcă și model xxxxx

s-a admis parțial acțiunea reconvențională depusă de Oleg Catană; s-a recunoscut ca proprietate comună în devălmășie a foștilor soți Oleg Catană și Dana Oprea (Catană) bunurile sub formă de mijloace bănești în sumă de xxxxx pe numele Danei Oprea (Catană);

s-a partajat proprietatea comună în devălmășie a foștilor soți Oleg Catană și Dana Oprea (Catană) și s-a determinat pentru fiecare a câte ½ cotă-parte din bunurile sub formă de mijloace bănești în sumă de xxxxx pe numele Danei Oprea (Catană);

s-a încasat de la Dana Oprea (Catană) în beneficiul lui Oleg Catană suma de 25 500 de lei.

în rest, acțiunea reconvențională depusă de Oleg Catană s-a respins ca neîntemeiată;

s-a încasat de la Dana Oprea (Catană) în beneficiul lui Oleg Catană suma de 765 de lei, cu titlu de compensare a taxei de stat.

s-a încasat de la Oleg Catană în beneficiul statului taxa de stat în cuantum de 14 648,58 de lei.

Prin decizia din 17 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul declarat de Oleg Catană și s-a menținut hotărârea din 27 decembrie 2017 a Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani (vol. II, f.d. 175, 176-186).

Prima instanță și instanța de apel și-au argumentat concluziile prin faptul că, prevederile art. 19, art. 20, art. 22, art. 26 din Codul familiei și alin. (2), art. 371-

372 din Codul civil deduc o excepție de la regula stipulată în art. 345 alin. (2) din Codul civil, conform căreia prezumția, este că, orice bun dobândit de soți în timpul căsătoriei va fi supus regimului proprietății devălmășe, va putea fi înlăturată dacă se va face dovada contrariului.

În condițiile din speță, instanțele inferioare au constatat că, bunurile imobile litigioase au fost dobândite de Dana Oprea (Catană) în baza contractelor de investiții din 09 noiembrie 2004 și respectiv 12 august 2005, iar achitarea mijloacelor bănești în contul procurării a fost efectuată de către aceasta până la înregistrarea căsătoriei cu Oleg Catană. Respectiv, aceste bunuri imobile nu constituie proprietate comună în devălmășie a soților și sunt bunurile personale ale Danei Oprea (Catană) dobândite până la încheierea căsătoriei.

Din acest considerent, faptul înscrierii dreptului de proprietate asupra acestor bunuri imobile în Registrul bunurilor imobile în timpul căsătoriei nu constituie temei de a le supune regimului de proprietate comună în devălmășie a soților și a le împărți în cote-părți egale. Or, în timpul căsătoriei au fost semnate doar actele de primire-predare, iar încheierea contractelor de investiții și achitarea mijloacelor bănești în contul procurării acestor bunuri a avut loc până la încheierea nemijlocită a căsătoriei, de către Dana Oprea (Catană).

La 04 decembrie 2018, Oleg Catană a declarat recurs împotriva deciziei din 17 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău (vol. II, f.d. 189-203).

În motivarea recursului a reiterat circumstanțele de fapt ale cauzei și a invocat că, instanța de apel nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată și a interpretat în mod eronat legea, menționând în acest sens că, potrivit regulilor stabilite de art. 214 alin (1), art. 290, art. 321 din Codul civil și prevederile Legii nr 1543/1998 cu privire la registrul bunurilor imobile, în cazul bunurilor imobile, dreptul de proprietate se dobândește la data înscrierii în registrul bunurilor imobile. Respectiv, bunurile imobile litigioase se supun regimului de proprietate comună în devălmășie a soților, deoarece dreptul de proprietate a fost dobândit și înscris în timpul căsătoriei.

Sub acest aspect, recurentul a opinat că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, or, conform probelor administrate, dreptul de proprietate asupra bunurilor imobile litigioase a fost dobândit după înregistrarea căsătoriei. Mai mult decât atât, chiar și ultima rata pentru apartament a fost achitata la 07 august 2007, adică după un an de la înregistrarea căsătoriei. Dealtfel, instanța de apel nici nu s-a expus asupra acestui argument, deși a fost invocat în apel.

În această ordine de idei, recurentul Oleg Catană a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei din 17 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 27 decembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, cu pronunțarea unei hotărâri noi în sensul respingerii acțiunii inițiale depuse de către Dana Oprea (Catană) și admiterea acțiunii reconvenționale, în sensul formulat.

Prin încheierea din 27 februarie 2019 a Curții Supreme de Justiție s-a considerat admisibil recursul declarat de Oleg Catană împotriva deciziei din 17 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău și s-a transmis Colegiului lărgit pentru examinare în fond.

Examinând recursul declarat, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție îl consideră întemeiat și care urmează a fi admis, cu casarea deciziei din 17 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău și trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, din considerentele ce succed.

În conformitate cu articolul 441 din Codul de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin prisma art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

Articolul 444 din Codul de procedură civilă consemnează că, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În debutul analizei sale, Colegiul consideră imperioase dezideratele Curții Europene a Drepturilor Omului reținute în cauza Zubac vs. Croația (hotărârea din 05 aprilie 2018) potrivit cărora, din moment ce preeminența dreptului constituie un principiu fundamental al democrației și al Convenției, nu putea exista nicio așteptare, în baza Convenției sau de altă natură, potrivit căreia Curtea Supremă trebuia să ignore sau să nu aibă în vedere nereguli procedurale evidente.

Astfel, efectuând controlul judiciar al deciziei din 17 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că instanța de apel nu a elucidat toate circumstanțele importante pentru soluționarea justă a cauzei, a lăsat fără apreciere unele probe, precum și a interpretat și aplicat în mod eronat normele de drept material pertinente speței, iar drept consecință a adoptat o soluție greșită și nemotivată.

În acest sens, Colegiul evocă faptul că, reieșind din efect devolutiv al apelului, Curții de Apel Chișinău îi revenea o deosebită atenție de a determina raportul material-litigios dintre litiganți întru constatarea corectă a specificului obiectului acțiunii civile și temeiului acesteia, iar drept urmare obiectul probațiunii pe cauza dedusă judecării, circumstanță care presupune în sine conturarea faptelor juridice prin care se justifică pretențiile și obiecțiile părților și fără de care este imposibilă soluționarea justă a litigiului.

Or, conform principiilor dreptului procesual civil, acțiunea civilă este ansamblul mijloacelor procesuale consacrate și garantate, pentru apărarea prin intermediul instanței de judecată în ordinea stabilită de lege a dreptului subiectiv prezumat încălcat sau prezumat contestat.

Implicit circumstanțelor cauzei, Colegiul constată că instanța de apel prematur a ajuns la concluzia că bunurile imobile – apartamentul xxxxx, constituie bunuri personale ale Danei Oprea (Catană), ce au fost dobândite până la căsătorie.

Colegiul apreciază că această concluzie a fost trasă în urma neelucidării tuturor circumstanțelor cauzei. Or, conform articolului 372 alin. (1) din Codul civil, bunurile care au aparținut soților înainte de încheierea căsătoriei, precum și cele dobândite de ei în timpul căsătoriei în baza unui contract de donație, prin

moștenire sau în alt mod cu titlu gratuit, sunt proprietatea exclusivă a soțului căruia i-a aparținut sau care le-a dobândit.

Astfel, instituția proprietății personale a fiecăruia dintre soți garantează că o parte din bunuri, deși au fost dobândite în timpul căsătoriei, prin excepție, sunt bunuri proprii doar a unuia dintre soți. Reieșind din această ipoteză, soțul, ce pretinde că o parte din bunurile dobândite în timpul căsătoriei nu fac parte din comunitatea de bunuri proprietate comună în devălmășie, urmează să dovedească această excepție.

În acare circumstanțe, și având în vedere că, în speță, Dana Oprea (Catană) a invocat dobândirea bunurilor înainte de încheierea căsătoriei, instanței de apel îi revenea obligația de a determina exact momentul până când bunurile dobândite de Dana Oprea (Catană) se bucură de protecția de proprietate personală a acesteia. Or, prin prisma articolului 371 din Codul civil și articolelor 19-20 din Codul familie, odată cu încheierea căsătoriei cu Oleg Catană, începând cu 24 august 2006, toate bunurile dobândite de aceasta se prezumă a fi proprietate comună în devălmășie a soților.

În acest sens, este notabil că, până la încheierea căsătoriei cu Oleg Catană, și anume la 09 noiembrie 2004, Dana Oprea (Catană) într-adevăr a semnat cu ÎM „Lovely House” SRL contractul nr. 100/B-4-E „de obținere a drepturilor de proprietate asupra imobilului” apartamentul xxxxx (vol. I, f.d. 8-11). Totodată, conform pct. IV din contract, intimata s-a obligat să achite în patru rate, pentru dreptul de proprietate obținut, suma de 38 837 de dolari SUA. Însă, la capitolul dat este remarcabil faptul că, potrivit actului de verificare a decontărilor între Dana Oprea (Catană) și ÎM „Lovely House” SRL, a patra rată conform contractului nr. 100/B-4-E, în sumă de 7 767 de dolari SUA, a fost achitată la 07 august 2007 (vol. I, f.d. 11).

Respectiv, se deduce că achitarea celei de a patra rată în sumă de 7 767 de dolari SUA întru dobândirea dreptului de proprietate asupra apartamentul xxxxx, a avut loc deja după încheierea căsătoriei între Dana Oprea (Catană) și Oleg Catană.

În această ordine de idei, se prezumă că apartamentul xxxxx, în partea sumei de 7 767 de dolari SUA cade sub regimul proprietății în devălmășie a soților. Însă, distinct acestei prezumții, instanța de apel a recunoscut apartamentul xxxxx drept proprietate personală a Danei Oprea (Catană), fără a da o explicație certă din care să rezulte înafara oricărui dubiu de ce Oleg Catană nu poate pretinde la o cotă-parte egală cu cea a Danei Oprea (Catană) din apartamentul xxxxx, în limita sumei de 7 767 de dolari SUA, care a fost achitată în timpul căsătoriei lor.

Or, conform 371 din Codul civil, bunurile dobândite de soți în timpul căsătoriei sunt proprietatea lor comună în devălmășie dacă, în conformitate cu legea sau contractul încheiat între ei, nu este stabilit un alt regim juridic pentru aceste bunuri. Orice bun dobândit de soți în timpul căsătoriei se prezumă proprietate comună în devălmășie până la proba contrară.

Dealtfel, articolul 26 alin. (1) din Codul familiei statuează că, la împărțirea proprietății în devălmășie a soților și determinarea cotelor-părți din aceasta, părțile soților sunt considerate egale dacă contractul matrimonial nu prevede altfel.

În altă ordine de idei, Colegiul opinează că, la judecarea capătului de cerere depus de Dana Oprea (Catană) privind recunoașterea bunurilor imobile drept proprietate personală, instanța de apel nu a luat în considerație și nu a cercetat argumentele invocate de către Oleg Catană, precum că aceste bunuri *de facto* au

fost dobândite din contul surselor comune acumulate în perioada de concubinaj începând cu luna octombrie a anului 2003.

Sub acest aspect, instanța de recurs notează că, dacă anterior oficializării căsătoriei soții au trăit în concubinaj, bunurile dobândite în această perioadă sunt bunuri proprii ale celui care le-a achiziționat doar în măsura în care la dobândirea lor nu au contribuit ambii concubini. Astfel, în cazul în care bunul a fost dobândit din contul surselor acumulate în comun, fiecare dintre concubini are o cotă-parte din dreptul de proprietate, conform mărimii aportului adus.

Astfel, Curții de Apel Chișinău îi revenea obligația de a identifica perioada în care Dana Oprea (Catană) și Oleg Catană s-au aflat în relații de concubinaj, și de a verifica dacă bunurile în privința cărora intimata pretinde că sunt bunuri personale ale ei au fost dobândite din surse acumulate în comun de aceștia.

Totodată, în eventuala situație în care constata că bunurile imobile pretinse de Dana Oprea (Catană) ca fiind personale *de facto* au fost dobândite inclusiv și din mijloacele financiare ale concubinului Oleg Catană, instanța de apel trebuia să stabilească aportul acestuia. Or, reieșind din contribuția lui Oleg Catană la dobândirea apartamentului xxxxx urma a fi stabilită și cota-parte a acestuia din dreptul de proprietate asupra acestor bunuri.

În acest sens, instanța de apel trebuia să supună unei analize multiaspectuale și să stabilească cu certitudine faptul din a cui mijloace bănești au fost achitate ratele în sumă de 3 906 de dolari SUA din data de 09 noiembrie 2004, în sumă de 13 571 de dolari SUA din data de 15 noiembrie 2004 și în sumă de 13 593 de dolari SUA din data de 10 mai 2006 în contul dobândirii apartamentului xxxxx precum și a ratelor în sumă de 1 000 de dolari SUA din data de 12 august 2005 și în sumă de 9 000 de dolari SUA din data de 05 septembrie 2005 achitate în contul dobândirii încăperii izolate – garaj de pe aceeași adresă (vol. I, f.d. 11, 17).

La caz, Colegiul vădește că a fost lăsat fără apreciere certificatul nr.30003/2023 din 11 decembrie 2012 eliberat de BC „Moldova Agroindbank” SA, potrivit căruia în perioada 01 noiembrie 2004 – 31 decembrie 2007 din numele lui Oleg Catană au fost efectuate în favoarea Tatianeii Catană următoarele transferuri bănești: la 29 martie 2006 în sumă de 3 000 de euro, la 20 septembrie 2007 în sumă de 2 600 de euro și la 21 noiembrie 2007 în sumă de 3 100 de euro (vol. II, f.d. 24, 35).

Respectiv, instanța de apel nu a verificat dacă mijloacele financiare transferate în perioada 01 noiembrie 2004 – 31 decembrie 2007 din numele lui Oleg Catană în favoarea Tatianeii Catană, în sumă totală de 8 700 de euro, au fost sau nu folosite în contul achitării ratelor conform contractelor nr. 100/B-4-E din 09 noiembrie 2004 și nr. 15/A-21(-1) din 12 august 2005, încheiate de către Dana Oprea (Catană) cu ÎM „Lovely House” SRL.

Astfel, conjunctura relevată supra denotă contradictorialitatea concluziei instanțelor inferioare precum că „... a treia cotizație conform contractului nr.100/B-4-E din 09 noiembrie 2004 a fost achitată de către Tatiana Catană (vol. I, f.d. 49), în baza procurii eliberate de către Dana Oprea la 01 septembrie 2005, însă aceasta doar îi reprezenta interesele ...”. Or, este incert din a cui surse financiare a fost achitată a treia rată conform contractului nr.100/B-4-E din 09 noiembrie 2004, efectuată de către Tatiana Catană în numele Daneii Oprea (Catană), din moment ce în această perioadă de timp Tatiana Catană a primit prin transfer bancar sume bănești de la Oleg Catană.

Mai mult decât atât, instanțele inferioare au evitat să dea o apreciere înscrisurilor (extrasele) prezentate de Oleg Catană eliberate de banca „SANPAOLO” (vol. I, f.d. 81-103), deși le-au acceptat în calitate de mijloc de probă.

Aderent, din conținutul proceselor-verbale ale ședințelor de judecată în prima instanță și cea de apel, precum și în actele de dispoziție adoptate de acestea, nu rezultă o elucidare indubitabilă a informației conținute în ordinul de încasare a numerarului nr. 1392 din 10 august 2007 eliberat de SA „Banca Comercială Română Chișinău”. Or, conform acestuia, la 10 august 2007, Oleg Catană a achitat în contul beneficiarului ÎM „Lovely House” SRL suma de 11 1182,30 de lei, conținutul operațiunii fiind „TR NR 112/B-6-E DD din 17 noiembrie 2004” (vol. II, f.d. 29).

Prin urmare, instanța de recurs opinează că neelucidarea acestor circumstanțe nu poate duce la soluționarea justă a litigiului, deoarece această tranzacție a avut loc în perioada de până la încheierea căsătoriei dintre Oleg Catană și Dana Oprea (Catană), însă din conținutul acestui înscris este incert în contul cărui contract a fost efectuată această plată, or, acest fapt are un rol major în constatarea eventualului drept născut al lui Oleg Catană.

În această ordine de idei, Colegiul nu poate accepta concluzia instanței de apel precum că „Oleg Catană nu a făcut dovada că „toate bunurile au fost procurate în comun, banii fiind agonisiți de către ambii, acesta transferând bani atât prin bancă cât și prin rutiere”.

Dealtfel, este inacceptabilă concluzia instanțelor inferioare de a „aprecia critic” declarațiile martorilor, inclusiv a Tatianeii Catană, din motiv că aceștia sunt rude apropiate cu litigantii și au interes în procesul dat.

Or, sub acest aspect, instanța de recurs învederează că înainte de a face depoziții, martorii au fost preîntâmpinați, în conformitate cu articolul 136 alin. (2) din Codul de procedură civilă, că pentru depoziții false făcute cu bună-știință, pot fi trași la răspundere penală în baza articolului 312 din Codul penal. Respectiv, declarațiile martorilor se prezumă a fi adevărate, până la proba contrară, iar instanțele de fond nu puteau da o apreciere critică acestor depoziții, ci trebuiau să le combată prin prisma altor probe pertinente.

De asemenea, nu poate fi acceptată ipoteza instanțelor inferioare precum că „martorii au interes în procesul dat”, or, interesul procesual este prevăzut și definit la Capitolul VI din Codul de procedură civilă. Astfel, în cazul în care constata interesul procesual al unei persoane care nu este antrenată în proces, instanța de judecată avea obligația pozitivă de a întreprinde toate măsurile necesare întru intervenirea acesteia în proces. Reieșind din această ipoteză, Colegiul reliefează că persoanele interesante într-un proces civil și care au o calitate procesuală, nu pot face depoziții, iar drept consecință nici nu pot fi preîntâmpinate de răspundere penală pentru prezentarea, cu bună-știință, a declarațiilor mincinoase.

Astfel, instanța de recurs constată că decizia instanței de apel cuprinde convingeri neexplicite care sunt analizate și apreciate superficial, fără a da apreciere suportului probatoriu prezent la materialele cauzei din care rezultă relațiile dintre părțile litigante.

Conjunctura dată profilează ipoteza conform căreia instanța de apel s-a abținut de a da un răspuns convingător la argumentele de bază invocate de reclamantul în acțiunea reconvențională Oleg Catană, deși, prin prisma articolului

6 § 1 din Convenție, acesta se aștepta la un răspuns specific și explicit la mijloacele decisive pentru judecarea procedurii respective (a se vedea Ruiz Torija și Hiro Balani vs Spania, hotărârile din 09 decembrie 1994, seria A nr. 303-A și 303-B).

În atare situație se deduce că, argumentele formulate de Oleg Catană în fața instanței în scopul apărării drepturilor sale nu au fost clarificate de instanța de apel, deși ultima avea obligația de a se pronunța asupra fiecărui argument, astfel ca acestea să fie răsturnate de instanță, pentru a da posibilitate instanței de recurs să exercite controlul judiciar a soluției pronunțate. Cu atât mai mult că, acest aspect cerea o motivare specifică și explicită, însă instanța de apel a omis să dea o asemenea explicație și să stabilească dacă în condițiile speței sunt sau nu aplicabile normele legale ce guvernează proprietatea comună în devălmășie.

Prin urmare, Colegiul ajunge la concluzia că, recurentul Oleg Catană nu a fost auzit de instanțele inferioare într-un mod echitabil, cu respectarea garanțiilor prevăzute la articolul 6 din Convenție. Or, instanța de apel nu și-a exercitat obligația instituită efectul devolutiv al apelului.

La caz, este relevantă jurisprudența CtEDO, care a statuat în cauza Hiro Balani vs. Spania că, în cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit în cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat-o posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a articolului 6 §1 din CEDO.

Astfel, Colegiul deduce că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți, însă în condițiile din speță decizia din 17 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău nu corespunde acestor calități.

Sub acest aspect Colegiul învederează că, prin prisma jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a răspunde cerințelor procesului echitabil, motivarea hotărârii judecătorești ar trebui să evidențieze că judecătorul a examinat cu adevărat chestiunile esențiale ce i-au fost prezentate (Boldea împotriva României din 15 februarie 2007, paragraful 29; Helle împotriva Finlandei din 19 februarie 1997, paragraful 60).

Curtea Europeană a Drepturilor Omului în repetate rânduri a statuat necesitatea motivării hotărârilor instanței, or, funcția unei decizii motivate este să demonstreze părților că ele au fost auzite. Dreptul de a fi auzit include nu doar posibilitatea de a aduce argumente instanței, dar de asemenea o obligație corespunzătoare a instanței de a arăta, în motivarea sa, motivele pentru care anumite argumente au fost acceptate sau respinse. O hotărâre se consideră motivată în mod corespunzător atunci când permite părților să facă uz efectiv de dreptul lor de a face apel (Hirvisaari împotriva Finlande).

În această ordine de idei, este evident că, în condițiile din speță, constatările instanței de apel nu conțin o argumentare clară, bazată pe suportul probator existent la materialele cauzei, din care să rezulte procesul deliberării și adoptării soluției emise, astfel încât instanța de recurs fiind în dificultate de a exercita controlul judiciar asupra unei asemenea soluții și să verifice temeinicia și legalitatea soluției adoptate.

Coroborând circumstanțele ce preced, instanța de recurs conchide temeinicia recursului declarat de Oleg Catană împotriva deciziei din 17 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, deoarece soluția instanței de apel este bazată pe

neelucidarea circumstanțelor speței și este adoptată cu încălcarea normelor de drept material.

Dat fiind faptul că instanța de apel a emis o decizie neîntemeiată, dictată de concluzii nemotivate și nu a elucidat toate circumstanțele pertinente speței, iar lichidarea acestor lacune în cadrul procedurii de examinare în recurs nu este posibilă, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia necesității admiterii recursului declarat de Oleg Catană și casării deciziei din 17 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, cu restituirea cauzei spre rejudecare în Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei, instanța de apel urmează să țină cont de circumstanțele constatate și concluziile deduse de instanța de recurs și, reexaminând cauza, să emită o hotărâre legală și întemeiată cu respectarea normelor de drept material și procedural pertinente speței, precum și cercetarea multiaspectuală a suportului probator.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) și art. 445 alin. (2) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

decide:

Se admite recursul declarat de Oleg Catană împotriva deciziei din 17 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău.

Se casează decizia din 17 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, adoptată în cauza civilă intentată la cererea depusă de Dana Oprea (Catană) împotriva lui Oleg Catană cu privire la recunoașterea dreptului de proprietate personală asupra bunurilor imobile, partajarea averii comune în devălmășie a soților și compensarea cheltuielilor de judecată, și la cererea reconvențională depusă de Oleg Catană împotriva Danei Oprea (Catană) cu privire la recunoașterea bunurilor ca proprietate comună în devălmășie pe cote-părți egale, partajarea în natură, prin ieșirea din indivizibilitate a bunurilor aflate în regim de proprietate comună în devălmășie, includerea în bunurile comune și partajarea mijloacelor bănești aflate pe contul bancar și compensarea cheltuielilor de judecată, și se trimite cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Valeriu Doagă

Judecătorii

Galina Stratulat

Iurie Bejenaru

Dumitru Mardari

Mariana Pitic